

Zverko Tamara

CLUSTER POLICY MODELS: WORLD EDUCATIONAL PRACTICES**Abstract**

This article addresses the problems of implementing cluster models in world educational practices. They are analyzed based on the understanding of the educational cluster as a set of interconnected educational institutions, which are united by industry and partnership.

There are different types of educational clusters: educational (lyceum — college — university / university complex); mixed (scientific-educational, industrial-educational), etc. — depending on the specific implementation of cluster theory in different countries. On the basis of generalization of world practices, the presence of conditional models of cluster formation on national and regional grounds is demonstrated.

The basic characteristics, general tendencies of forming of partnership relations which can become the basis of activity of educational clusters in Ukraine are revealed:

The results of this analysis can be used in the design and implementation of cluster policy, aimed at improving the competitiveness of educational institutions.

Key words: educational cluster, models of educational clusters, world educational clusters, cluster policy.

УДК 37.014/.09-025.27

DOI:10.30837/nc.2020.2.21

Комплексний підхід до організації науково-дослідної роботи в навчальному закладі неперервної освіти

Ольга Іванова,

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»

Гучасна освітня система зазнає значних змін в умовах активних соціальних і демографічних процесів. Посилення боротьби за потенційних абітурієнтів, конкуренція серед освітніх установ, жорсткі атестаційні показники, що визначають статус навчального закладу вищої освіти, — усе це є реаліями нинішньої вищої школи.

У таких умовах запорукою успішного розвитку закладу вищої освіти може стати добре організована науково-дослідна

робота професорсько-викладацького складу з урахуванням комплексного підходу. Наукова організація праці викладачів передбачає встановлення певних нормативних показників для планування обсягу трудових витрат. Планування науково-дослідної роботи (НДР) в закладі вищої освіти є важливою частиною складного багатоетапного процесу управління, що полягає у формуванні тематичних планів науково-дослідних робіт, укладанні планів наукової діяльності закладу, що

містять кількісні показники, які регламентують процес виробництва знань і їх використання в діяльності навчального закладу. При цьому в сучасних умовах функціонування навчальних закладів до таких показників додаються: наукова проектна, грантова робота, публікації у виданнях із високим індексом цитування, що входять до міжнародних баз даних.

Це не має бути самоціллю закладу вищої освіти, у гонитві за рейтинговими показниками все ж таки ключовим завданням НДР повинна залишатися змістовна сторона. І якщо до викладача як основного учасника НДР пред'являються свої вимоги, то до таких учасників, як студенти (а в комплексі безперервної освіти до числа учасників потрапляють і школярі), ці вимоги швидше за все трансформуються в систему індивідуальної траєкторії розвитку.

Як свідчить практика провідних країн світу, відсутність наукової бази для реалізації програм вищої освіти призводить до того, що випускники закладів вищої освіти часто виявляються неконкурентоздатними на ринку праці, а наукові організації практично втрачають джерела формування кадрового потенціалу через відсутність припливу молодих фахівців [1]. Через це основою для формування якісної й системної підготовки конкурентоздатного випускника мають стати сучасні освітньо-наукові програми, які побудовано на серйозній науковій базі з урахуванням формування практичних професійних компетенцій, блоці наукової діяльності, а головне, методика їх реалізації має здійснюватися крізь призму наукової роботи в тій або іншій формі. У комплексі неперервного навчання старт у науку починається з перших кроків залучення до освітнього процесу.

Аналіз вітчизняного й зарубіжного досвіду дозволив виявити найважливіші спільні домінуючі напрями зокрема, конкретні діагностики прояву ранньої обдарованості тих, хто навчається, чинники розвитку їх індивідуальності, здібностей, ранньої профорієнтації, не-

перервного самовдосконалення [1]. Проте залишаються малодослідженими питання управління процесом розвитку дослідницької діяльності учнів, що визначаються педагогічною метою розвитку їх готовності до такого роду діяльності. Також недостатньо досліджено питання системної цілеспрямованої організації дослідницької діяльності школярів, їх готовності до цієї діяльності на етапі професійного самовизначення. Спостерігається деяка невідповідність технологій організації й управління дослідницькою діяльністю учнів у довузівських і вузівських системах навчання, у навчальних комплексах «школа — заклад вищої освіти». Відсутність спадкоємності в цьому роді діяльності є чинником, який стримує природні процеси захоплення школярів науковою творчістю під час подальшого їх навчання в закладі вищої освіти, тоді як організація й управління процесом розвитку дослідницької діяльності учнів на довузівському етапі навчання набуває більш істотного значення в умовах реформування освітньої системи [2]. Таким чином, встановлено протиріччя: з одного боку, між вимогою соціально-педагогічної системи суспільства до розширення підготовки молодих учених, стрімким розвитком педагогічної інноваційної практики в цьому напрямі, з іншого боку — недостатньою розробленістю теоретичної практико-орієнтованої концепції управління процесом розвитку дослідницької діяльності школярів на довузівському етапі навчання. Звідси виникає проблема: яким чином здійснити такий зв'язок, виділити комплексні завдання в НДР для всіх учасників освітнього процесу.

Отже, тенденція формування єдиного простору інтелектуального спілкування молодих учених, що розвивається в реальній освітній практиці, дозволяє виявляти на ранніх стадіях навчання тих, хто здібний до наукового дослідження, розвитку інтелектуального потенціалу й визначення професійного вибору. При цьому стає об'єктивною реальністю наукова й педагогічна співпраця школярів,

студентів і учених в обраній галузі науки, що є цінним надбанням сучасної педагогічної інноваційної соціально значущої практики [2]. Ця тенденція сприяє створенню умов для набуття учнями не лише досвіду дослідницької діяльності, але й наукового спілкування, вияву наукової самостійності. Дослідницька діяльність учнів стає однією з головних цілей освітнього процесу, а реалізація такого підходу є найбільш ефективною в навчальному закладі безперервної освіти.

Народна українська академія, будучи експериментальним майданчиком і автором-засновником регіонального експериментального комплексу з відпрацювання нового освітнього модуля, усі напрями своєї діяльності підпорядковує реалізації науково-дослідного проекту зі становлення й розвитку навчального закладу нового типу, що є інноваційною моделлю неперервної освіти [4]. Наукові підрозділи, що входять до структури, реалізують концепцію інтеграції науки та освіти, мають науково-освітній характер. Інтеграція науки та освіти, як правило, здійснюється в межах наукових шкіл, діяльність яких дозволяє залучати до орбіти наукового пошуку не лише досвідчених учених і дослідників-початківців, але й навіть студентів і школярів. Цьому багато в чому сприяє діяльність створених у НУА наукових лабораторій, серед яких лабораторія проблем вищої школи, лабораторія планування кар'єри [3].

Робота із школярами щодо залучення їх до наукового пошуку здійснюється як у традиційних формах: МАН і ЮНІОР-МАН, так і інноваційних — науково-практична конференція в початковій школі, Дні дослідника, зокрема й у Дитячій школі раннього розвитку НУА. При цьому, наприклад, традиційні форми реалізуються за допомогою комплексного підходу до системи організації НДР, із використанням принципів взаємодії «школа — заклад вищої освіти», а саме: кураторство робіт учнів здійснюється викладачами університету, керівництво — учителями школи, а до підготовки учнів, наприклад,

до конкурсу ЮНІОР-МАН залучаються студенти-магістри.

Загалом система координації наукової діяльності охоплює всіх суб'єктів освітнього простору НУА, що дозволяє їй бути достатньо ефективною. Чітко окреслена лінія координації й контролю наукової діяльності дозволяє системно планувати й реалізовувати найсміливіші плани, охоплюючи як стратегічні, так і тактичні зони, оперативно доводити до викладачів, студентів і школярів інформацію, а також оцінювати ефективність їх інтеграції в наукові проекти НУА.

Для підвищення ефективності наукової роботи з кожного напрямку досліджень у НУА сформовано ланцюжок: пошукові дослідження — прикладні науково-дослідні роботи — упровадження результатів досліджень і розробок у навчальний процес. Це дало змогу розвивати аспірантуру, докторантуру, наукові школи й проводити комплексні наукові дослідження з проблем, що об'єднують наукові інтереси провідних учених НУА й професійну підготовку студентів і навіть школярів. У ланцюжку головних чинників, які його визначають, найважливішим, поза сумнівом, є викладач: його інтелект, науково-педагогічна кваліфікація, мотивація до передачі знань, умінь і навичок тим, хто навчається. Викладач, який займається науковим пошуком, стає ідеальним прикладом формування внутрішньої мотивації до самовдосконалення й самореалізації для всіх учасників освітнього процесу.

Література

1. Гриневич Л. План демонополізації освіти і науки // Освітня політика: портал громадських експертів. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/218-plan-demonopolizatsiji-osviti-inauki> (дата звернення 09 янв. 2020).
2. Дюсекеєв К. А. Совершенствование механизма стимулирования труда работников организаций высшего образования // Математика, статистика и информаци-

онные технологии в экономике, управлении и образовании : сб. трудов IV междунар. науч.-практ. конф. Тверь: Тверск. гос. ун-т, 2015. Ч. 2. — С. 131–136.

3. *Иванова О. А.* Организация научно-исследовательской работы в системе непрерывного образования // Вчені зап. Харків. гуманітар. ун-ту «Нар. укр. акад.».

Харків, 2018. Т. 24. С. 340–346.

4. *Непрерывное образование как принцип функционирования современных образовательных систем (первый опыт становления и развития в Украине) : моногр. / Нар. укр. акад. ; под. общ. ред. В. И. Астаховой.* Харьков : Изд-во НУА, 2011. 216 с.

15.02.2020

Olga Ivanova

COMPLEX APPROACH TO RESEARCH WORK ORGANIZATION IN A CONTINUING EDUCATION INSTITUTION

Abstract

The actual value and great importance of the research work organizing in a modern educational institution is considered. The markers of assessment of the effectiveness of research work in the modern educational process are analyzed.

The dependence between the educational methods that use research programs and formation of professional competence of graduates, who are demanded on the labor market, is emphasized. The specific features of the research work organization in continuing education complex are characterized. The conclusions are made about the fact of disbalance between the method of organization and supervision of students research work of students in educational complexes «school-university». The necessity of the complex approach to the system of preparing and organizing the research work is stressed.

The example of Kharkov University of Humanities «Peoples Ukrainian Academy» is considered, the specific features of research work organizing in the system «school-university» are presented. The forms and systems of organizing the complex training in the sphere of research are given.

Key words: Research work, complex, approach, life long learning, continuing education, students.